

Överklagandenämnden för etikprövning

Lund 2024-01-12

Anmälan av forskning för brott mot etikprövningslagen

Vi anmäler härmed boken *Islam i Sverige de första 1300 åren* (2018) (ISBN: 978-91-983453-2-2) av Simon Sorgenfrei för brott mot etikprövningslagen. Boken innehåller en stor mängd intervjuer och annat material som innehåller känsliga personuppgifter. Det rör sig om namngivna personer, oftast muslimer i Sverige, som redovisar sina politiska och religiösa ställningstaganden. Materialet i boken måste räknas som forskning då det rör sig om uppdragsforskning som gjorts inom ramen för ett uppdrag som Sorgenfrei hade som ”projektforskare” (sid. 295) på Myndigheten för stöd till trossamfund. Vi har hört av oss till Etikprövningsmyndigheten som uppgett att de inte fått in någon ansökan om etikprövning från Sorgenfrei.

Lagrums

Etikprövningslagen ska tillämpas på forskning som innefattar behandling av ”känsliga personuppgifter” (3 §) förutsatt att forskningen görs i Sverige (5 §). Sådan forskning får bara utföras om den har godkänts vid en etikprövning (6 §). Som känsliga personuppgifter räknas bland annat uppgifter om politiska åsikter och religiös övertygelse (Integritetsskyddsmyndigheten).

Den som med uppsåt utför forskning som innefattar känsliga personuppgifter utan godkänd etikprövning döms till böter eller fängelse i högst två år (38 §). Överklagandenämnden för etikprövning (Önep) har tillsyn över att etikprövningslagen följs (34 §). Nämnden är skyldig att göra en åtalsanmälan, om det finns skäligen misstanke om brott mot etikprövningslagen (35 §).

Överträdelse av etikprövningslagen i det aktuella fallet

Simon Sorgenfreis i ovan nämnda bok redovisade forskning utfördes på Myndigheten för stöd till trossamfund inom ramen för ett uppdrag som projektforskare. Det rör sig alltså om forskning som utförts i Sverige.

En stor del av den forskning som redovisas i boken bygger på Sorgenfreis egna intervjuer. Exempelvis intervjuas Omar Mustafa i frågan huruvida Islamiska förbundet utgör en organisatorisk gren av Muslimska brödrskapet (sid. 145-149). Mustafa, som i boken är namngiven, lämnar i intervjun en rad känsliga personuppgifter om sina politiska och religiösa uppfattningar. Exempelvis handlar sid 146 om huruvida Mustafa betraktar sig som ”islamist”. Där står till exempel att Mustafa sagt följande: ”Bland många andra kan jag inspireras av Muslimska Brödrskapet och några av deras ideologer, med inte bär inte att jag får direktiv från fängelset i Egypten. Det är befängt.” Även i bygger boken på ett stort intervjumaterial där huvudsakligen muslimer i Sverige, men även

motståndare till islam, uttalar politiska och religiösa uppfattningar. Detta gäller exempelvis kapitel 14 om ”Muslimskt religiöst ledarskap i Sverige”, som i hög grad bygger på egna intervjuer.

Anmälarna har varit i kontakt med Etikprövningsmyndigheten. Myndigheten har meddelat att ingen ansökan om etikprövning inkommit från Simon Sorgenfrei. Vi drar därför slutsatsen att boken bryter mot etikprövningslagens krav på etikprövning av forskning som innehåller känsliga personuppgifter. Önep är alltså skyldig att göra en åtalsanmälan.

Med vänlig hälsning,

Erik J Olsson
erik_j.olsson@academicrightswatch.se

Magnus Zetterholm
magnus.zetterholm@academicrightswatch.se